

Göran Dalén 2019-08-09

Ref_04_06_Diverse information om Aga-spisen

Aga-spisen utvecklades under 7 år innan den introducerades på marknaden 1929. Varför denna långa tid? Många av Gustaf Daléns uppfinningar utvecklades väldigt snabbt och fanns på marknaden redan ett par år efter det att första patentet beviljades. Några möjliga orsaker kan vara:

- Gustaf Dalén var blind vilket givetvis försvårade utvecklingsarbetet
- AGA var tveksamma till idén men lät Gustaf hållas så länge som utvecklingsarbetet inte "störde" den vanliga verksamheten på AGA. Det innebar att provspisarna installerades i hemmet och det var familjen, inte dom anställda som deltog i utvärderingen.
- Gustaf var, kanske av denna anledning, extra noggrann med att produkten skulle vara "färdig" innan den introducerades på marknaden. Ett antal spisar placerades hos vänner och släktingar för utvärdering innan spisen introducerades på marknaden.
- Även om förbränning var ett område som Gustaf under hela sitt liv ägnat sig åt så var det ett nytt område jämfört med acetylen och fyrteknik.
- Kanske även den omständigheten att Lidingö aldrig anslöts till stadsgasen och att elspisarna fortfarande var väldigt dyra samt att hustrun Elma vid ett flertal tillfällen påtalade vedspisens nackdelar bidrog till AGA-spisens tillkomst.
-

Nyckeln till den lyckade konstruktionen var i första hand den oöverträffade verkningsgraden; ca 80% jämfört med vedspisens 20%. Det innebar att spisen bara behövde "laddas" med koks 1-2 gånger per dygn. Den var alltid varm och enkel att använda. Och den blev ofta en omtyckt och varm plats i köket.

För att lyckas med ovanstående så kännetecknas AGA-spisen bland annat av en mycket sinnrik konstruktion som garanterade rätt inblandning av luft till förbränningen. Vidare gjordes spisen extremt välisolerad och värmen ackumulerades i gjutjärn som garanterade en jämn värmeavgivning. Hög verkningsgrad, hög tillförlitlighet, låg driftkostnad och lättanvänd var nyckelorden.

Nedan finns några länkar för den som vill studera patenten närmare. Samt lite "kuriosa".

Totalt beviljades 18 patent. Under utvecklingsperioden 1922-1929 var Gustaf Dalén ensam uppfinnare. Under 1930-talet finns patent med Gustaf Björklund som meduppfinnare och som i huvudsak berör alternativa bränslen och tillbehör såsom varmvattenberedare och andra modifieringar.

Kokspis med värmeackumulator, svenskt patent nr [SE 60505](#) år 1922

Termostatisk luftregleringsanordning för eldstäder, svenskt patent nr [SE 69853](#) år 1927

Anordning vid kokspisar med värmeackumulator, svenskt patent nr [SE 70921](#) år 1928

Värmeöverföringsanordning, svenskt patent nr [SE 79403](#) år 1931

Och motsvarande patent ansökan i USA:

Heat exchanger, US patent nr [US 1987182](#) år 1935

Förbränningsanordning med termostatisk dragregleringsanordning, svenskt patent nr [SE 90815](#) år 1937

AGA-spisen beräknas ha tillverkats i mer än 750 000 exemplar och är fortfarande en efterfrågad produkt och något av en "kult". Det ordnas än idag speciella matlagningskurser för innehavare av en AGA-spis och en mängd olika tillbehör finns att köpa i speciella "AGA-shops" i England.

Dom flesta spisarna finns i större kök på landsbygden då den även fungerar som en uppskattad värmekälla i köket. Men dess driftsäkerhet och låga energibehov gjorde också att den installerades i fartyg och fyrskepp. Under den engelska Antarktis expeditionen "British Graham Land" 1934-1937 lagades all mat på en AGA-spis som trots sin vikt (drygt 600 kg) transporterades till expeditionens basläger!!

1931 brann en villa ner till grunden utanför Stockholm. Allt som fanns kvar var en AGA-spis som först fick skulden till branden. Men man fann snabbt att så inte var fallet och upptäckte till sin förvåning när man öppnade ugnsluckan att där fanns perfekta skorpor, som lagts in för torkning dagen innan branden.

På 1970-talet utlyste man en tävling i England där man efterlyste den AGA-spis som varit i funktion längst utan avbrott. Vinnaren hade installerats sin spis 1934 och den hade, enligt uppgift fungerat utan avbrott sen dess. Gustaf Daléns målsättning att skapa en tillförlitlig spis har med råge uppfyllts!